

Grönt båtliv?

EN ATTITYDUNDERSÖKNING
BLAND FINSKA, DANSKA OCH
SVENSKA BÅTÄGARE OM
ÖSTERSJÖN, BÅTLIV OCH MILJÖ

HAR DU TÄNKT PÅ ATT Östersjön i princip är ett slutet innanhav? Detta betyder att föroreningar koncentreras istället för att spädas ut. Östersjön är ett unikt innanhav med brackvatten. Detta innebär att många arter som egentligen trivs bäst i saltvatten eller sötvatten inte är anpassade för denna miljö och är extra känsliga för miljögifter.

ÖSTERSJÖKUSTENS VACKRA NATUR med lummiga innerskärgårdar, karga ytterskärgårdar och milslånga sandstränder lockar miljontals turister. Av de fyra årstiderna är sommaren den tid då allting exploderar! Havet sprudlar av nytt liv, luften fylls av årets kullar och längs med kusterna fylls stugorna med sommar-gäster och fjärdarna med båtar.

VI ÄR SMÅ i förhållande till havet, men många. Speciellt under de varma sommarveckorna, då livet i havet är i sin mest känsliga fas. Båtlivet är en omfattande fritidssysselsättning i Sverige, Finland och Danmark. Vi delar på Östersjöns vatten och besöker varandras kuster. Därför har vi också ett gemensamt ansvar för ett friskt hav och ett hållbart båtliv.

Stiftelsen Håll Sverige Rent genomförde 2008 en attitydundersökning (SIFO) med över 1 700 båtägare i Sverige, Finland och Danmark. Resultatet, som vi redovisar här, visar bland annat att båtägarna är viljiga att pröva nya hållbara alternativ och att det finns förutsättningar för ett grönt båtliv på Östersjön! Hela rapporten kan laddas hem från www.hsr.se/batliv

Den typiska båtägaren – vem är det?

Kalle

Den typiske båtägaren är en medelålders man med en mindre motorbåt. Båten används främst för kortare dagsturer, ungefär 1-20 dagar om året. Kalle är inte medlem inom det organiserade båtlivet, möjligen har han sin båt i en båtklubb. Han fixar det mesta själv på båten. Den äldre båtägaren kan det mesta om båtskötsel, men om han behöver råd tillfrågas i första hand vänner och andra båtägare. I andra hand söker han svar via båttidningar. Den yngre båtägaren använder oftast internet som informationskälla.

Lena

Lena är mer miljömedveten än sin manliga motsvarighet. Tillgänglighet och miljöpåverkan är viktigt när hon väljer båtvårdsprodukter. Hon använder olika servicetjänster i större utsträckning. Information angående skötsel av båten hämtas från båttidningar, vänner eller försäljare och personal på marinor. Lena tycker att individen har ett stort ansvar gällande Östersjöns miljö samt att båtlivet har negativa effekter på havsmiljön. Hon tycker också att ansvaret för att minska båtlivets miljöpåverkan är stort hos både myndigheter, båtbranschen, marinor och båtägaren själv.

Svensken, dansken och finländaren

- likheter och skillnader

A man with a beard and sunglasses, wearing a blue jacket and dark shorts, is lying on his back on a boat deck. He has his hands behind his head. A small Swedish flag is attached to a pole near his feet. The background shows a body of water and a rocky shore.

Den svenska båtägaren använder båten till utflykter och är ofta medlem i en sjöräddningsorganisation eller båtklubb. Svensken tycker att fritidsbåtar har en negativ påverkan på miljön, och att Östersjöns miljö har försämrats de senaste åren.

A small blue and white motorboat is shown on a rocky shore. The boat is positioned on a dark, wet rock surface, and a rope is visible extending from the boat towards the left. The background shows a calm body of water and some greenery on the left side.

Finländaren har en liten motorbåt som används till fiske, utflykter och transporter. De är inte medlem i någon båtklubb eller annan organisation och använder sig i större utsträckning av internet än svensken och dansken när de letar information. Finländaren upplever att Östersjön inte mår bra och har ofta vidtagit åtgärder för att minska båtlivets miljöpåverkan.

A view from the deck of a sailboat looking out over a large body of water. The water is a deep blue color with some ripples. In the foreground, there is a metal railing and a white sail. The sky is clear and blue.

I Danmark är segling populärt och man är ofta med i en båtklubb. Danskarna tycker, tvärtemot finländarna, inte att Östersjöns miljö har försämrats nämnvärt.

Hur gör båtägare?

Båtvårdsprodukter – hur väljer båtägare?

Det finns en uppsjö av olika båtvårdsprodukter för båtägaren att välja mellan. Vax, båtshampo, polish, smörjmedel, rengöringskemikalier och medel mot mögel, utbudet är stort. Men hur tänker båtägaren när de ska välja bland alla dessa produkter?

Effektivitet är det båtägaren prioriterar vid val av dessa produkter. Valet av miljöanpassade produkter styrs främst av tillgänglighet.

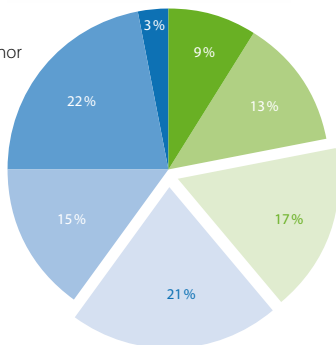
”Effektivitet är viktigast i valet av båtvårdsprodukter”

Fråga
alltid efter miljö-
anpassade alternativ.
Det finns tex miljömärkta
rengöringsmedel, disk-
medel och biologiskt
nedbrytbara
motoroljor.

Hur får man information om båtskötsel

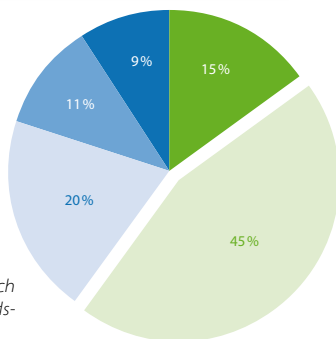
- Branschtidningar
- Återförsäljare / personal på varv och marinor
- Andra båtägare
- Släkt och vänner
- Jag behöver inte mer information
- Internet
- Annat

- ! De flesta båtägare frågar andra båtägare och vänner när det kommer till råd angående båtskötsel

Miljöanpassade produkter

- Köper endast dessa produkter
- Köper dem när jag kan hitta dem
- Skulle gärna köpa dem, men de fungerar sämre
- Visste inte att det fanns
- Miljöanpassade produkter är inte viktigt för mig

- ! 45% köper miljömärkta produkter om de finns tillgängliga. Det gör att tillverkare och återförsäljare av båtillbehör och båtårsprodukter har ett stort ansvar att erbjuda dessa varor samt att placera produkterna synligt i butik.

Båtbottenfärg

Det är osäkert om någon båtbot-
tenfärg kan sägas vara oskadlig
för miljön, även om de kallas
"miljövänliga". Reglerna för vilka
kemikalier som får användas skil-
jer sig också i de olika länderna.
Längs med Sveriges Östersjökust
är tex koppar förbjudet. 68% av
svenskarna tycker att de olika
reglerna är berättigade. Medan
20% inte målar båten alls.

I Danmark och Finland finns det
få alternativ till den kopparbase-
rade färgen. Danskarna är nöjda
med sin båtbottnfärg men kan
tänka sig att betala upp till 25 %
mer för en miljöpåpassad färg.

Att tvätta skrovet istället för
att måla är ett alternativ som är
mest känt i Sverige och Finland.

Finska båtägare har i störst ut-
sträckning provat denna metod.

- ! Spolplatta med rening av tvätt-
vattnet borde installeras vid alla
- båtupptagningsplatser. Det bästa
är förstås att inte måla alls och
använda tvätt som enda metod.

Det finns olika sätt att förhindra att
gifter från båtbottnfärg sprids i
naturen. Borsttvätt och landförva-
ring är alternativ till båtbottnfärg.
Om båten är målad är det mycket
viktigt att samla upp gammal
båtbottnfärg vid spolning och
skrapning!

Från mitten
av juli fäster sig
havstulpanerna på båt-
skrov och andra hårda ytor.
Tvätta av skrovet i en borst-
tvätt eller för hand och upprepa
detta några gånger under säsongen.
Knepet är att få bort havstulpanerna
innan de bildar sitt hårda skal.
Visste du förresten att havstulpa-
nen är ett litet kräftdjur?

Få havstulpanvarning till din mobil!
www.hsr.se/batliv

Latrin

– Har nöden någon lag?

De allra flesta båtägare i Sverige, Finland och Danmark använder i första hand toaletter på land. Därefter skiljer det sig något mellan länderna. Finländaren är flitigast på att använda landtoalett, medan svensken föredrar naturen i störst utsträckning. Dansken är bekvämare och föredrar båtens toalett i större omfattning.

65 % har ingen båttoalett. Men de som har toalett – vad gör de med sitt toalettavfall?

Svensken är skitigast. Hela 65 % tömmer sitt toalettavfall i havet. I Finland är det förbjudet att släppa ut latrin, men 10% gör det ändå. Finländaren är dock överlag duktig på att använda sugtömningsstationer på land. Hela 60% använder dessa. I Danmark är det fler som tömmer på land än i vattnet.

Använd
i första hand
toaletter på land!
Om du har en hålltank,
kan du i de flesta fall
med ganska enkla
medel bygga om
för tömning
i land.

- ! Många välbesökta kustområden och öar saknar dass eller toaletter. Nedskräpning i form av toapapper är en vanlig syn. Toaletter och dass på land måste bli fler samt hållas rena och snygga. Ett långkomposterande dass är en bra åtgärd, både för miljön och friluftslivet!

Toalettavfall (%)	Sverige	Finland	Danmark
Tömning i havet	65,1	10,4	44,1
Tömning på land (tex portapotti)	24,1	30,2	31,4
Använder sugtömningsstation	10,8	59,4	24,4

Motorer och bränsle

En åtgärd som nästan hälften av båtägarna kan tänka sig är att köra bränslesnålt och använda biologiskt nedbrytbar motorolja. Varje sparad liter bränsle är en vinst för både plånbok och miljö.

De som ställer sig mest positiva till detta är finska och svenska båtägare. Danskarna är något mer skeptiska till detta alternativ.

”Endast 20% av svenskarna kan tänka sig att köra på den miljöanpassade alkylatbensinen.”

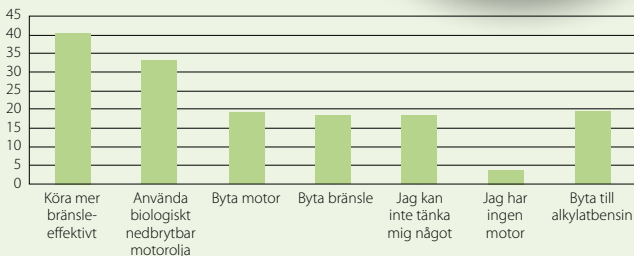
! Eco-driving bör vara en obligatorisk del i förarbevisutbildningen eller i ett eventuellt båtkörkort!

ECO-DRIVING

- Planande båtar ska köras antingen under eller en bit över planingströskeln
- Vågsprutet ska synas ungefär på mitten av båten
- När du möter vågor, ta en liten omväg istället för att sakta ned och sedan gasa på
- Se över motorns filter och slangar varje säsong och byt tändstift
- Använd biologiskt nedbrytbar motorolja
- Lasta båten jämnt
- Använd alkylatbensin

Åtgärder för att minska utsläpp

Båtägarnas ideér för ett grönare båtliv

Här följer ett urval av båtägarnas egna förslag.

- Gör som i Finland och se till att alla sjömackar och marinor har gratis tömning av septiktankar!
- Återinför bajamajor och sopmajor som tidigare fanns ute i skärgården!
- De stora färjorna måste föregå med gott exempel för att båtägare ska motiveras!
- Se till att det finns ramper vid marinor så att båtägare snabbt och till låg kostnad kan bottentvätta sin båt!
- Tillverka och marknadsför miljövänliga båtar. Inför miljöcertifikat!
- Inför restriktioner gällande nöjesåkande med extremt bränsleslukande och bullriga båtar samt fördyra stora planande motorbåtar och förbjud äldre 2-taktare. Inför båtskatt som styrmedel!
- Sänk priset på miljöanpassade båtprodukter och se till att det finns tillräckligt av dem i butikerna!
- Kraftiga böter vid så kallad synlig nedskräpning i havet!
- Fler och billigare båttvättar!

Som båtägare
kan du hissa Individuell
Blå Flagg som ett bevis på
ditt miljöengagemang! Som
medlem i Individuell Blå Flagg
åtar du dig att inte skräpa ned,
sortera ditt avfall, visa hänsyn
till natur och medmänniskor
på sjön samt att använda
miljöanpassade produkter.

Läs mer på:

www.hsr.se/blafflagg

Vems ansvar?

Undersökningen visar att båtägare tycker att fritidsbåtar har en liten påverkan på Östersjöns miljö jämfört med tex industrin, jordbruket och den kommersiella sjöfarten. Trots detta är många öppna för nya alternativ som eco-driving och köp av miljöanpassade båtårdsprodukter.

När det handlar om att minska de negativa effekterna från båtlivet uppfattas individens ansvar som mycket stort. Även tillverkare av båtar och båtprodukter, marinor och myndigheter tillskrivs ett stort ansvar för att driva på hållbara lösningar inom båtlivet.

Alla har ett ansvar för vår havsmiljö och en hållbar utveckling av båtlivet. Morgondagens båtägare måste också få en chans att njuta av Östersjöns vackra natur.

Ingen kan göra allt, men alla kan göra något!

Den här broschyren vänder sig till alla båtintresserade.
Här finns intressant information för dig som arbetar med fritidsbåtar
inom tillverkningsindustrin, detaljhandeln eller på en myndighet.
Samt tips på vad man kan göra för ett hållbart båtliv.

norden

Nordiska ministerrådet

Stiftelsen Håll Sverige Rent är en opinionsbildande organisation som verkar för att minska individens nedskräpning, främja återvinningen och öka miljömedvetenheten i syfte att bidra till en hållbar utveckling. Arbetet bedrivs genom kampanjer och projekt, miljöutbildningar och utdelandet av olika miljömärkelser.